

RAPPORT 2013:10

VÄRMDÖ KYRKA

Antikvarisk medverkan vid Värmdö kyrka, Värmdö socken,
Värmdö kommun, Uppland.

Albin Uller

Läs rapporten i PDF
www.stockholmslansmuseum.se

RAPPORT 2013:10

VÄRMDÖ KYRKA

Antikvarisk medverkan vid Värmdö kyrka, Värmdö socken,
Värmdö kommun, Uppland.

Albin Uller

Järnvägsgatan 25, 131 54 NACKA
Tel vx 08-586 194 00, infö 08-586 194 01
Fax 08-32 32 72, E-post museet@stockholmslansmuseum.se

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: Ulrica Sasko
Omslag: LP 201300462
Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Nacka 2013

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	6
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utförda åtgärder	6
Redovisning av delsträckorna	7
Avvikelser från arbetshandlingar	17
lakttagelser under omläggningen	17
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	17
Övriga handlingar med relevans för ärendet	17
Administrativa uppgifter	18

Sammanfattning av utförda åtgärder

Bogårdsmurens sydöstra och södra sträckning har lagts om. Även murens sydvästra hörn har åtgärdats pga akut rasrisk till följd av utträngande trädrötter. En del lösa stenar har justerats på den västligaste delen av den södra bogårdsmuren.

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Kyrkogården kring Värmdö kyrka var i äldre tid mindre än idag och troligen hägnad av stenmur ända sedan medeltiden. År 1876 vidgades kyrkogården åt öster. Den norra muren från nordvästra hörnet fram till kyrkans nordöstra hörn kan ligga kvar i ursprungligt läge. Uppgifter om omläggningar av muren finns från flera tillfällen. År 1691 skall delar av muren murats med gråsten i kalkbruk och täckts med tjärat spåntak. År 1730 lades 111 famnar av bogårdsmuren om med spånat bräddtak. År 1778 omtalas att muren är täckt med jord och torv. Den västra stigluckan är uppförd 1708. En öppning i muren åt norr utan grindstolpar togs troligen upp omkring 1900-talets mitt. Under 1960-talet uppfördes en ekonomibyggnad intill norra kyrkogårdsmurens västra del. Mellan byggnaden och kyrkogårdsmuren anordnades en gjuten gång.

Utförda åtgärder

Bogårdsmuren delades inför omläggningen upp i etapper som nedan redovisas med fotografier före och efter omläggningen. Murens konstruktion är en skallmurad skalmur som på flertalet ställen hade rasat eller var på väg att rasa pga att den var full med jord med rörelse som följd. Längs med insidan av muren växer även kyrkogårdens trädkrans samt häckar vars rötter utgör ett stort tryck på muren. Häckarna har tagits bort men kommer att återplanteras en bit längre in på kyrkogården. Muren har till största del lagts om med befintlig sten. Endast en mindre mängd kompletteringssten har behövts anskaffas. Detta har främst skett med lokalt uppletad sten.

Mursträckningen mellan gravkapellet och den södra stigluckan hade dessutom en omotiverad krök på slutet mot kapellet som i och med omläggningen har rätats ut och följer linjen från de övriga sträckningarna. Även nivåskillnaden på denna sträckning har anpassats och följer nu markens kontur på ett naturligare sätt.

Senare i år kommer hela muren att täckas med växtlighet i form av sedum likt den redan omlagda norra sträckningen. Markduken som syns på bilder av den sista sträckningen I-J kommer att läggas över muren som ett lock och underlag för sedummattan.

Redovisning av delsträckorna:

Murens sydöstra sträckning benämnd F-G

Murens sträckning från sydöstra hörnet till den östligaste grinden benämnd G-H

Murens sträckning från den östligaste grinden till gravkapellet benämnd H-I

Murens sträckning från gravkapellet till den södra stigluckan benämnd I-J

image002. Delsträcka F-G innan omläggning. Bild från entreprenören.

image007. Delsträcka F-G innan omläggning. Bild från entreprenören.

Lp201300359. Delsträcka F-G efter omläggning. Foto Albin Uller 2012.

Murens sydöstra sträckning benämnd F-G

image031. Delsträcka G-H innan omläggning. Bild från entreprenören.

image 032. Delsträcka G-H innan omläggning. Bild från entreprenören.

Murens sträckning från sydöstra hörnet till den östligaste grinden benämnd G-H

Lp201300370. Delsträcka G-H under omläggning. Foto Albin Uller 2012.

Lp201300383. Delsträcka G-H efter omläggning. Foto Albin Uller 2012.

Murens sträckning från sydöstra hörnet till den östligaste grinden benämnd G-H

Lp201300374. Delsträcka G-H med murens avslutning med grind innan omläggning.
Foto Albin Uller 2012.

Lp201300388. Delsträcka G-H med murens avslutning med grind efter omläggning.
Foto Albin Uller 2012.

Murens sträckning från sydöstra hörnet till den östligaste grinden benämnd G-H

Lp201300400. Delsträcka H-I med murens östra avslut med grind innan omläggning.
Foto Albin Uller 2012.

Lp201300430. Delsträcka H-I med murens östra avslut med grind efter omläggning. Här ser man att hörnstenen har lyfts och försetts med nya bärhakar till grinden som satt snett.
Foto Albin Uller 2013.

Murens sträckning från den östligaste grinden till gravkapellet benämnd H-I

Lp201300411. Delsträcka H-I med murens västra avslut med grind innan omläggning.
Foto Albin Uller 2012.

Lp201300426. Delsträcka H-I med murens västra avslut med grind efter omläggning.
Foto Albin Uller 2013.

Lp201300425. Delsträcka H-I efter omläggning. Foto Albin Uller 2013.

Murens sträckning från den östligaste grinden till gravkapellet benämnd H-I

Lp201300444. Delsträcka I-J innan omläggning. Här ser man hur överväxt denna mursträckning var och hur jordfylld den hade blivit. Foto Albin Uller 2013.

Lp201300455. Delsträcka I-J under omläggning. Här syns jordfyllningen tydligt. Foto Albin Uller 2013.

Murens sträckning från gravkapellet till den södra stigluckan benämnd I-J

Lp201300470. Delsträcka I-J efter omläggning. Foto Albin Uller 2013.

Lp201300460. Delsträcka I-J. Murens anslutning till gravkapellet efter omläggning. Foto Albin Uller 2013.

Murens sträckning från gravkapellet till den södra stigluckan benämnd I-J

Lp201300465. Delsträcka I-J. Murens anslutning till den södra stigluckan efter omläggning. Foto Albin Uller 2013.

Lp201300461. Delsträcka I-J efter omläggning. Foto Albin Uller 2013.

Murens sträckning från gravkapellet till den södra stigluckan benämnd I-J

Lp201300471. Delsträcka I-J efter omläggning. Foto Albin Uller 2013.

Lp201300477 Bogårdsmurens sydvästra hörn efter omläggning pga föreliggande rasrisk. Foto Albin Uller 2013.

Murens sträckning från gravkapellet till den södra stigluckan benämnd I-J

Lp201300474. Bogårdsmurens sträckning efter justering av stenar. Foto Albin Uller 2013.

Avvikelser från arbetshandlingar

Inga avvikelser från arbetshandlingar har förekommit.

Iakttagelser under omläggningen

Inga iakttagelser av vikt har gjorts under omläggningen.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetena är väl utförda och i enlighet med länsstyrelsen tillståndsbeslut.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

Inga handlingar biläggs rapporten.

Administrativa uppgifter

Objekt:	Värmdö kyrka
Socken:	Värmdö
Kommun:	Värmdö
Landskap:	Uppland
Arbetshandlingar:	Bjerking AB
Länsstyrelsens beslut:	dnr 433-06-91330, 433-10-14651, 433-19718-2011
Byggherre/beställare:	Värmdö församling
Entreprenör:	Sveab, Svenska Entreprenad i Mälardalen AB
Antikvarisk medverkan:	Stockholms läns museum genom Albin Uller
Byggnadstid:	2012-10 – 2013-07
Antikvarisk slutbesiktning:	2013-07-10

